

Załącznik do Zarządzenia nr 142/2016
Wójta Gminy Ornontowice
z dnia 5 lutego 2016 roku

- projekt -

**GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
NA LATA 2016 –2018**

----- luty 2016 -----

SPIS TREŚCI:

I. WSTĘP.....	2
II. ANALIZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY ORNONTOWICE	3
III. CELE PROGRAMU.....	7
1. CEL GŁÓWNY	7
2. CELE STRATEGICZNE.....	7
2.1 CEL STRATEGICZNY 1:.....	7
<i>Podnoszenie świadomości mieszkańców Ornontowic o zjawisku i możliwościach profilaktyki i przeciwdziałania przemocy.....</i>	<i>7</i>
2.2 CEL STRATEGICZNY 2:	8
<i>Rozbudowywanie i integrowanie systemu współpracy, komunikacji i przepływu informacji między instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.</i>	<i>8</i>
2.3 CEL STRATEGICZNY 3:	9
<i>Zwiększenie dostępności bezpłatnej pomocy i innych form oddziaływań adresowanych do osób uwikłanych w przemoc, w tym dzieci - pomoc psychologiczna, prawna, socjalna, medyczna, inna.</i>	<i>9</i>
2.4 CEL STRATEGICZNY 4:	10
<i>Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla osób zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy (superwizje, szkolenia).....</i>	<i>10</i>
IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMU	11
1. PROFILAKTYKA	11
2. INTERWENCJA	12
3. WSPARCIE OFIAR.....	13
4. KOREKCJA I EDUKACJA SPRAWCÓW	14
5. KOORDYNACJA	14
V. ADRESACI PROGRAMU	15
VI. SPÓJNOŚĆ PROGRAMU	15
VII. ZASOBY GMINY ORNONTOWICE W ZAKRESIE REALIZACJI PROGRAMU.....	15
VIII.CZYNNIKI GWARANTUJĄCE WŁAŚCIWĄ REALIZACJĘ PROGRAMU.....	16
IX. ZAGROŻENIA W REALIZACJI ZADAŃ	16
X. MONITOROWANIE.....	16
XI. SPRAWOZDAWCZOŚĆ	16
XII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	16

I. Wstęp

Przemocą w rodzinie określane jest „każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody” [Nowakowska, 2008, s. 21]. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy (tekst jednolity Dz.U. 2015, poz. 1390) definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem życia człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw [Sasał, 2005, s. 16–19].

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu [Tomaszewska, 2007, s. 36–37].

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydentem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Rodzaje przemocy:

1. **Przemoc fizyczna** – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.
2. **Przemoc seksualna** – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności.
3. **Przemoc psychiczna** – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu.
4. **Przemoc ekonomiczna** – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.
5. **Zaniedbanie** – to ciągle niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm).

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:

„§1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat”.

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Ornontowice ma charakter długofalowy. Działania Programu obejmują lata 2016–2018. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleniom.

II. Analiza problemów społecznych na terenie Gminy Ornontowice

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Z danych demograficznych Gminy wynika, że w dniu 31 grudnia 2015 r. Ornontowice zamieszkiwało ogółem 5 925 osób, w tym 2 902 mężczyzn i 3 023 kobiety. Liczba osób bezrobotnych wg stanu na dzień 31.12.2015 r. zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Mikołowie wynosi 99, w tym 65 kobiet. Prawo do zasiłku dla bezrobotnych posiada 9 osób, w tym 8 kobiet. (źródło PUP).

Dokonano analizy prowadzonych procedur „Niebieskich Kart” za 2012, 2013, 2014, 2015 rok:

Nazwa	2012 rok	2013 rok	2014 rok	2015 rok
Liczba spraw prowadzonych w danym roku, w tym: zakończonych w trakcie realizacji na koniec danego roku	19 10 9	21 14 7	15 9 5	17 11 6
Liczba grup roboczych działających danym roku, w tym: powołanych w danym roku zakończonych spraw przesłanych do ZI właściwego miejscowo działających grup roboczych na koniec danego roku	19 15 10 0 9	21 14 14 0 7	15 8 9 1 5	16 11 10 1 5
Liczba sporządzonych w danym roku „Niebieskich Kart”: formularzy A, w tym:	17	13	8	15
Policja	10	8	5	6
GOPS	5	3	0	6
GOZ	1	0	0	0
PCPR	1	0	2	2
GKRPA	0	1	1	1
Oświata	0	1	0	0
formularzy C	15	9	5	11
formularzy D	12	10	5	8
Liczba wniosków do Rejonowego Sądu w Mikołowie Wydziału III Rodzinnego i Nieletnich	4	10	4	5
Liczba wniosków do Prokuratury Rejonowej w Mikołowie	3	4 w tym 1 zakończony skazaniem sprawcy prawomocnym wyrokiem w postępowaniu karnym	0	5 w tym 1 zakończony skazaniem sprawcy prawomocnym wyrokiem w postępowaniu karnym

Przeprowadzono diagnozę problemów alkoholowych na terenie Ornontowic.

Nazwa	2012 rok	2013 rok	2014 rok
Działania podejmowane przez GKRPA			
Liczba posiedzeń GKRPA	5	4	4
Liczba spraw prowadzonych przez GKRPA o podjęcie leczenia odwykowego	10	15	10
Liczba wniosków skierowanych do Komisji o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	7	10	5
Liczba wniosków do sądu o wszczęcie postępowania w sprawie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	1	3	5
Liczba przeprowadzonych badań lekarzy biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu	5	6	6
Liczba osób, które podjęły leczenie w placówce lecznictwa odwykowego	4	5	2
Działania podejmowane przez Komisariat Policji na terenie Gminy			
Liczba interwencji ogółem	340	430	418
Liczba interwencji z udziałem osób znajdujących się pod wpływem środków psychoaktywnych (głównie alkoholu)	190	132	115
Liczba osób przewiezionych do izby wytrzeźwień	19	37	17
Liczba zatrzymanych kierowców w stanie nietrzeźwości	8	37	27
Liczba zatrzymanych osób za posiadanie narkotyków	2	0	1
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej			
Liczba rodzin z problemem alkoholowym którym udzielono różnych form pomocy finansowej i materialnej w formie obiadów, zasiłków celowych oraz zasiłków okresowych	6	5	7
Świetlica Profilaktyczno-Wychowawcza i Terapeutyczna			
Liczba dzieci z rodzin dysfunkcyjnych, w tym z rodzin z problemem alkoholowym bądź z podejrzeniem problemu alkoholowego objętych pomocą w ramach działalności Świetlicy	15	23	15
Punkt Konsultacyjny dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Substancji Psychoaktywnych oraz Ofiar Przemocy			
Liczba udzielonych porad ogółem	54	113	76
Porady prawnika	27	34	27
Porady psychologa	27	79	49

Rodziny objęte pomocą Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Ornontowicach otrzymały następującą pomoc :

Pomoc w zakresie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ustawy o pomocy społecznej - ogółem, w tym:	35	91
świadczenia pieniężne	27	72
świadczenia niepieniężne	25	72
praca socjalna - ogółem	107	305
Ustawy o dodatkach mieszkaniowych	34	111
Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	69	262
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	51	197
Świadczenia opiekuńcze	108	132
Świadczenia z funduszu alimentacyjnego	18	62
Pomoc materialna dla uczniów - stypendia	2 uczniów	3
Zasiłek dla opiekuna	5	12
Zryczałtowany dodatek energetyczny	29	99

W roku 2015 ogólna liczba odbiorców pomocy społecznej w stosunku do roku 2014 uległa nieznacznemu wzrostowi, w szczególności pomoc w postaci pracy socjalnej. Rozkład przesłanek kwalifikujących do przyznania świadczeń z pomocy społecznej kształtował się bardzo podobnie jak w latach poprzednich. Najczęściej pojawiającą się przyczyną w roku ubiegłym było ubóstwo, alkoholizm, niepełnosprawność, długotrwała choroba i bezrobocie. Widoczne są ponadto problemy w sprawach opiekuńczo-wychowawczych lub dotyczących rodziny w kryzysie, zwłaszcza rodzin niepełnych i wielodzietnych.

Praca Ośrodka związana z obsługą petentów nie kończy się na gromadzeniu oraz wypłacaniu świadczeń. To również pomoc rzeczowa i usługowa, działania z zakresu pracy socjalnej ale również rozwijanie nowych form pomocy. Należy przy tym nadmienić, iż realizacja tych zadań jest niezwykle pracochłonna i czasochłonna ze względu na zbiurokratyzowany system przyznawania zasiłków - obszerne druki, duża ilość dokumentów, stałe weryfikacje dochodów, wywiadów oraz zmiany w przepisach prawnych.

W 2015 roku prowadzili 17 procedur „Niebieskiej Karty”, w tym 12 procedur rozpoczętych i 5 kontynuowanych z 2014 roku. Ofiarami przemocy były najczęściej kobiety i dzieci. Sprawcami byli mężczyźni, w większości przypadków dotknięci problemem alkoholowym.

W szkołach na terenie Gminy Ornontowice również niejednokrotnie dostrzegane są akty przemocy fizycznej i psychicznej. Przemoc fizyczna wyrażała się kopaniem, szarpaniem, popychaniem. Przemoc psychiczna to bezustanne wyśmiewanie się, poniżanie, wyzwiska. Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie Gminy w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie czy w szkole, ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania.

III. Cele programu.

Zestawienie danych jakościowych i ilościowych obejmujące zarówno tendencje krajowe, jak i lokalne – ornontowickie, pokazuje główne zagadnienia związane z występowaniem, zapobieganiem i zwalczaniem zjawiska przemocy domowej. W tym kontekście należy podjąć realizację szeregu kierunków działań, zgodnych ze znowelizowaną Ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

1. CEL GŁÓWNY :

ZINTEGROWANE SYSTEMOWE PRZECIWDZIAŁANIE I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMU PRZEMOCY W GMINIE ORNONTOWICE.

2. CELE STRATEGICZNE

2.1 CEL STRATEGICZNY 1:

Podnoszenie świadomości mieszkańców Ornontowic o zjawisku i możliwościach profilaktyki i przeciwdziałania przemocy.

2.1.1 Cele operacyjne:

1. Propagowanie wiedzy o zjawisku przemocy, jego źródłach, symptomach, profilaktyce i przeciwdziałaniu.
2. Upowszechnianie Programu.

2.1.2 Kierunki działań:

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

- rozpowszechnianie materiałów informacyjnych,
- organizowanie seminariów, konferencji, warsztatów,
- organizowanie spotkań, prelekcji,
- profilaktyczne kampanie społeczne.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

- udostępnienie Programu drogą elektroniczną na stronach internetowych GOPS, Gminy Ornontowice i innych instytucji,
- informowanie o Programie podczas różnych spotkań, konferencji,
- propagowanie dobrych praktyk przeciwdziałania przemocy.

2.2 CEL STRATEGICZNY 2:

Rozbudowywanie i integrowanie systemu współpracy, komunikacji i przepływu informacji między instytucjami i organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

2.2.1 Cele operacyjne:

1. Zintegrowane działanie Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz grup roboczych – zgodnie z zapisami ustawy o Przeciwdziałaniu Przemocy w Rodzinie.
2. Zdiagnozowanie problemu przemocy wobec osób starszych w celu skuteczniejszego objęcia ich pomocą.
3. Utworzenie systemu gromadzenia, przetwarzania i wymiany informacji oraz danych o zjawisku Przemocy domowej dla instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, w celu podniesienia skuteczności działań.
4. Monitoring i ewaluacja Programu.

2.2.2 Kierunki działań:

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

- inicjowanie podejmowania natychmiastowych interwencji powstrzymujących przemoc
- współpraca członków Zespołu Interdyscyplinarnego,
- powoływanie i rozwiązywanie grup roboczych w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach, w składzie ustalonym w zależności od potrzeb,
- udział specjalistów w grupach roboczych,
- monitorowanie prowadzonych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- prowadzenie całości dokumentacji w sprawach przemocy domowej,
- analiza wniosków składanych do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o leczenie odwykowe i wywiadów środowiskowych pod kątem informacji o przemocy domowej,
- przyjmowanie wniosków dotyczących przemocy domowej i uruchamianie procedur mających na celu powstrzymanie przemocy, stała współpraca z Punktem Konsultacyjnym dla Osób Uzależnionych od Alkoholu i Substancji Psychoaktywnych oraz Ofiar Przemocy,
- występowanie z wnioskami do Prokuratury o wszczęcie postępowania przygotowawczego w sprawie o znęcanie się nad rodziną,
- występowanie do odpowiednich jednostek organizacyjnych i służb z wnioskami o podjęcie działań interwencyjnych lub prewencyjnych, w sprawach, gdzie ujawniono zagrożenie przemocą w rodzinie,
- koordynację Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016- 2018;

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

- przygotowanie narzędzia badawczego;
- przeprowadzenie badania zjawiska przemocy wobec osób starszych;
- sformułowanie zadań, planów dotyczących osób starszych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

- opracowanie zasad dostępu do danych;
- aktualizowanie bazy;
- opracowanie mapy zasobów i potrzeb dotyczących zjawiska przemocy,
- prowadzenie diagnozy;
- utworzenie bazy informacji o podmiotach udzielających stosownej pomocy i stałe aktualizowanie jej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.:

- sporządzanie i analizę sprawozdań;
- wprowadzanie modyfikacji i zmian w Programie na podstawie potrzeb wynikających z ewaluacji.

2.3 CEL STRATEGICZNY 3:

Zwiększenie dostępności bezpłatnej pomocy i innych form oddziaływań adresowanych do osób uwikłanych w przemoc, w tym dzieci - pomoc psychologiczna, prawna, socjalna, medyczna, inna.

2.3.1 Cele operacyjne:

1. Zapewnienie osobom uwikłanym w przemoc zintegrowanej, specjalistycznej pomocy.
2. Zapewnienie miejsca schronienia osobom krzywdzonym w wyniku przemocy domowej.
3. Prowadzenie działań korekcyjno- terapeutycznych dla sprawców przemocy w rodzinie.
4. Zwiększenie dostępności do korzystania z pomocy dla ofiar przemocy – pomoc psychologiczna, prawna, socjalna.

2.3.2 Kierunki działań:**Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:**

- tworzenie i prowadzenie specjalistycznych form wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- funkcjonowanie instytucji i organizacji, których działania mają na celu przeciwdziałanie przemocy domowej ;

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

- kierowanie pokrzywdzonych w sytuacji zagrożenia życia do hostelu dla ofiar przemocy w rodzinie;
- zapewnienie pomocy w formie miejsc schronienia dla osób bezdomnych .

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.:

- kierowanie do grup korekcyjno – terapeutycznych dla sprawców przemocy w rodzinie;
- propozycja skorzystania z indywidualnej terapii sprawców przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.:

- zakładanie i systematyczne prowadzenie „Niebieskich Kart”;
- upowszechnianie informacji o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia poprzez rozpowszechnianie materiałów informacyjnych – ulotek, informatorów;
- udzielanie pomocy finansowej poprzez przyznawanie świadczeń zgodnie z ustawą o pomocy społecznej;
- intensyfikację pracy socjalnej – bezpośredni kontakt pracownika socjalnego z osobą doznającą przemocy, w celu wzmacniania jej do podejmowania działań poprawiających sytuację;
- wzmocnienie współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- organizowanie dyżurów prawnych;
- prowadzenie konsultacji specjalistycznych .

2.4 CEL STRATEGICZNY 4:

Zapewnienie profesjonalnego wsparcia dla osób zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy (superwizje, szkolenia).

2.4.1 Cele operacyjne:

1. Udzielanie wsparcia osobom zaangażowanym w przeciwdziałanie przemocy.
- .2. Podnoszenie kompetencji osób zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy.

2.4.2 Kierunki działań:

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.:

- prowadzenie specjalistycznych konsultacji dla osób pomagających;
- zapewnienie dostępu do superwizji;
- udział specjalistów w zespołach interdyscyplinarnych;
- informowanie pracowników socjalnych w zakresie stosowania nowych uprawnień i odpowiedzialności
- przyznanych ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.:

- badanie potrzeb szkoleniowych;
- organizację i realizację szkoleń doskonalących umiejętności osób pomagających pokrzywdzonym w wyniku przemocy domowej (pracowników instytucji, organizacji, służby zdrowia, edukacji).

IV. Założenia Programu

Realizacja celów Programu zakłada:

- uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie,
- promowanie modelu rodziny wolnego od przemocy,
- edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie,
- działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Program zakłada kompleksową pomoc zarówno dla ofiar jak i sprawców przemocy przy udziale służb i instytucji, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej. Wymaga podejmowania równoczesnych działań o charakterze interwencyjnym, profilaktycznym, terapeutycznym i korekcyjnym.

Program nie tworzy nowych instytucji, a wzmacnia kompetencje już istniejących.

1. Profilaktyka

- 1.1 Działania diagnozujące skalę zjawiska przemocy w rodzinie w Gminie Ornontowice - zbieranie informacji dotyczącej dorosłych ofiar przemocy, sprawców przemocy i dzieci krzywdzonych, w tym wykorzystywanych seksualnie.
- 1.2 Badanie infrastruktury instytucji pomagających osobom uwikłanym w przemoc w rodzinie.
- 1.3 Propagowanie nowoczesnych standardów przeprowadzania procedur prawnych z udziałem małoletnich świadków – ofiar przestępstw.
- 1.4 Badanie potrzeb w zakresie specjalistycznych szkoleń pracowników pomagających osobom uwikłanym w przemoc.
- 1.5. Rozwój programów społecznych oraz prowadzenie kampanii zwiększających świadomość społeczną i uwrażliwiających społeczeństwo na problem przemoc w rodzinie, problem krzywdzenia dzieci, w tym wykorzystywania seksualnego.
- 1.6. Wprowadzenie do szkolnych programów wychowawczych treści uświadamiających zagrożenia płynące z przemocy w rodzinie oraz propagujących zachowania sprzyjające pozytywnym postawom w rodzinie.
- 1.7. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy:
 - propagowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy,
 - obalanie mitów na temat przemocy,
 - szkolenia na temat przemocy,
 - prowadzenie kampanii zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych,
 - wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
 - organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców,
 - dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy i jej skutków,
 - organizowanie konkursów, np. plastycznych, wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy.

2. Interwencja

2.1 Działania pomocowe kierowane do ofiar przemocy w rodzinie ukierunkowane na udzielanie profesjonalnej pomocy, realizowane poprzez:

- udzielanie dorosłym osobom dotkniętym przemocą w rodzinie bezpłatnej pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego;
- udzielanie dzieciom – ofiarom krzywdzenia w tym wykorzystywanych seksualnie oraz ich rodzinom informacji na temat instytucji, które świadczą bezpłatną profesjonalną kompleksową pomoc psychologiczną, medyczną, socjalno-bytową, oraz przygotowanie ich do uczestniczenia w procedurach prawnych;
- udzielanie dzieciom – ofiarom krzywdzenia, w tym dzieciom wykorzystywanych seksualnie, natychmiastowej ochrony poprzez umieszczenie w bezpiecznym miejscu;
- udzielanie dorosłym osobom dotkniętym przemocą w rodzinie bezpłatnego schronienia w hostelu;
- udzielanie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie bezpłatnej pomocy w formie badania lekarskiego w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- zapewnianie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania;
- udostępnianie do publicznej wiadomości informatorów o instytucjach i organizacjach udzielających pomocy osobom uwikłanym w przemoc;
- wdrożenie zmian do lokalnej procedury pomocy dziecku krzywdzonemu zgodnie z art. 12 a i 12 c znowelizowanej Ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (odebranie dziecka w razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie jako obowiązek pracownika socjalnego) i art. 185 a i 185 b kpk (zapewnienie ochrony praw dziecka uczestniczącego w procedurach prawnych).

2.2 Znowelizowana Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie:

Art.12a.1.

„W razie bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo odebrać dziecko z rodziny i umieścić je u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), w rodzinie zastępczej lub w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej”.

Art.12c

„O prawie do złożenia zażalenia, wraz ze wskazaniem sądu opiekuńczego właściwego miejscowo do jego rozpatrzenia, pracownik socjalny lub funkcjonariusz Policji poucza rodziców, opiekunów prawnych lub faktycznych dziecka. Pouczenie to należy wręczyć na piśmie”.

2.3 Działania interwencyjne kierowane do sprawców przemocy w rodzinie ukierunkowane na zapobieganie kontaktowania się sprawców przemocy w rodzinie z osobami pokrzywdzonymi, realizowane poprzez:

- izolowanie sprawców przemocy – stosowanie środków mających na celu zapobieganie ich kontaktowaniu się i zbliżaniu się do osób pokrzywdzonych oraz uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania;
- stosowanie Procedury „Niebieskiej Karty”.

2.4 Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

- izolowanie sprawców od ofiar,
- udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych,
- przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu, stosującymi przemoc,
- kierowanie wniosków do Sądu Rejonowego w Mikołowie o obowiązek podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu.

3. Wsparcie ofiar

3.1 Prowadzenie działań informacyjnych w ramach Punktu konsultacyjnego dla osób uzależnionych od Alkoholu i Substancji psychoaktywnych oraz Ofiar Przemocy:

- udzielanie informacji dotyczącej bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
- udzielanie informacji na temat pozyskania zaświadczenia lekarskiego,
- udzielanie informacji na temat praw osób będących ofiarami przemocy,
- udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych,
- rozpowszechnianie informacji o możliwości skorzystania z telefonu zaufania „Niebieska Linia”, „Pomarańczowa Linia”.

3.2 Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego.

3.3 Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

3.4 Działania terapeutyczne kierowane do ofiar przemocy w rodzinie, realizowane poprzez:

- opracowanie i realizację programów ochrony dorosłych ofiar przemocy z udziałem policji, prokuratury, kuratorów sądowych;
- opracowanie i realizację programów terapeutycznych dla ofiar przemocy w rodzinie;
- zapewnienie psychoterapii dzieciom – ofiarom krzywdzenia w tym wykorzystywania seksualnego oraz ich rodzinom;
- działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą;

4. Korekcja i edukacja sprawców

Działania ukierunkowane na zmianę zachowań i postaw osób stosujących przemoc w rodzinie, realizowane poprzez:

- opracowanie, wdrożenie i realizacja programów korekcyjno – edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie;
- wykonywanie przez sprawców przemocy w rodzinie prac społecznie użytecznych oraz uczestnictwo w programach korekcyjno – edukacyjnych.

5. Koordynacja

5.1 Zintegrowane funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego, który integruje i koordynuje programy oraz strategie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zapewnienia doradztw merytoryczne dla specjalistów zajmujących się pomaganiem osobom uwikłanym w przemoc;

5.2 Praca grup roboczych w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach.

5.3 Współpraca w ramach Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych:

- pracownicy socjalni,
- przedstawiciele oświaty,
- przedstawiciele policji,
- kuratorzy sądowi,
- przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedstawiciele ochrony zdrowia,
- przedstawiciele organizacji pozarządowych,
- inni w zależności od zasobów,
- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
- opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
- monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
- dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
- podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,
- udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych.

V. Adresaci Programu

- Ofiary przemocy w rodzinie (dzieci, współmałżonkowie, partnerzy, osoby starsze, niepełnosprawne)
- Sprawcy przemocy w rodzinie
- Świadczenie przemocy w rodzinie
- Przedstawiciele instytucji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy
- Społeczność lokalna – mieszkańcy Ornontowic.

VI. Spójność programu

Program jest spójny z Programami:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy,
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Mikołowskiego na lata 2013 - 2023
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Ornontowice na lata 2016 - 2025,
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2016

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- **ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (tekst jednolity Dz. U. 2015, poz. 1390),
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 163 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 z późn. zm.).

VII. Zasoby Gminy Ornontowice w zakresie realizacji Programu

1. Zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin.
2. Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:
 - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornontowicach,
 - Komisariat Policji w Orzeszu,
 - Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Ornontowicach,
 - placówki oświatowo-wychowawcze,
 - Gminny Ośrodek Zdrowia w Ornontowicach,
 - Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej przy Sądzie Rejonowym w Mikołowie
 - organizacje pozarządowe,
 - parafia pod wezwaniem Świętego Michała Archaniola,
 - i inne instytucje i organizacje realizujące zadania, mające na celu przeciwdziałanie i niwelowanie skutków przemocy w rodzinie

VIII. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu

- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym,
- dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych,
- dobra współpraca służb i instytucji na terenie Gminy oraz poza nią,
- otwartość i chęć współpracy specjalistów,
- silne więzi rodzinne,
- chęć zmiany i wyjścia z kryzysu,
- coraz większe zaangażowanie w przeciwdziałanie przemocy podmiotów należących do różnych branż,
- modyfikacja rozwiązań prawnych w kierunku skuteczniejszej pomocy osobom pokrzywdzonym,
- tendencja do profesjonalizacji oddziaływań wobec osób uwikłanych w przemoc,
- dotychczasowe doświadczenia podmiotów zaangażowanych w zwalczanie przemocy.

IX. Zagrożenia w realizacji zadań

- stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- brak współpracy rodziny w zakresie przewycięzania kryzysów,
- problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach,
- ubóstwo,
- brak infrastruktury socjalnej w gminie,
- brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
- brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego,
- trudności w zakresie pełnego zdiagnozowania skali zjawiska przemocy w rodzinie,
- powszechne używanie technik manipulacyjnych w mediach, wymuszających określone postawy i preferencje, wykorzystywane potem jako presje,
- niewystarczające środki finansowe.

X. Monitorowanie

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.

XI. Sprawozdawczość

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ornontowicach do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

XII. Źródła finansowania

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Ornontowice, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.